

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора філософії

за спеціальністю 081 Право, Левченко Діани Сергіївни на дисертаційне дослідження Панасюка Максима Григоровича на тему:

«Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики

України», подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Проблематика публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики належить до числа стратегічно значущих для сучасної адміністративно-правової науки, оскільки безпосередньо пов'язана з енергетичною безпекою держави, стабільністю функціонування критичної інфраструктури, реалізацією євроінтеграційних зобов'язань України та формуванням належного інституційного середовища для сталого розвитку. В умовах трансформації енергетичної системи та переорієнтації державної політики на принципи децентралізації, декарбонізації та підвищення стійкості саме якість адміністративно-правового регулювання визначає ефективність реалізації публічної політики у сфері альтернативної енергетики.

Актуальність обраної теми істотно посилюється в умовах повномасштабної збройної агресії проти України, що зумовила системні ризики для функціонування енергетичної інфраструктури та висунула на перший план завдання забезпечення безперервності енергопостачання, розвитку розподіленої генерації та підвищення автономності територіальних громад. За таких обставин альтернативна енергетика постає не лише як складова кліматичної політики, а як елемент національної стійкості, що потребує чітко вибудованої процедурної моделі публічного адміністрування, узгодженості компетенцій органів влади, прозорості дозвільних та регуляторних процесів і належного захисту прав суб'єктів господарювання.

Дисертаційне дослідження вирізняється системним підходом до осмислення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики саме крізь призму адміністративного права. Автор не обмежується аналізом окремих регуляторних інструментів чи стимулюючих механізмів, а пропонує комплексне бачення інституційно-процедурної архітектури управління, включаючи питання розмежування повноважень, процедурної впорядкованості адміністративних рішень, контролю та нагляду, а також адміністративно-правових гарантій захисту прав учасників відповідних правовідносин. Важливо, що робота безпосередньо пов'язана з практичними потребами післявоєнної відбудови, імплементації *acquis* ЄС та підвищення довіри інвесторів до українського енергетичного сектору.

З огляду на викладене, тема дисертації є безумовно актуальною, своєчасною та такою, що відповідає сучасним викликам розвитку адміністративного права, енергетичної політики держави та процесам європейської інтеграції України.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

Аналіз дисертаційної роботи та наукових публікацій здобувача засвідчує високий рівень теоретичної підготовки, сформованість методологічної позиції та здатність до комплексного дослідження складної міжгалузевої проблематики. Робота відзначається чіткою логікою побудови, послідовністю викладу матеріалу та внутрішньою узгодженістю між метою, завданнями, обраними методами й сформульованими висновками.

Автором здійснено ґрунтовний аналіз національного законодавства, актів права Європейського Союзу, міжнародно-правових зобов'язань України у межах Енергетичного Співтовариства, стратегічних документів у сфері енергетики та сталого розвитку, а також значного масиву наукових джерел. Поєднання доктринального, системного, порівняльно-правового та інституційного підходів забезпечило цілісність дослідження та обґрунтованість запропонованих висновків.

Структура дисертації є логічною та збалансованою: від загальнотеоретичного осмислення сутності публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики автор послідовно переходить до аналізу інституційних

і процедурних проблем, а також формулює конкретні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення цієї сфери з урахуванням умов воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Здобувачем обґрунтовано низку положень, що мають як теоретичну, так і прикладну значущість, зокрема щодо формування цілісної процедурної моделі публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, підвищення якості адміністративних процедур, удосконалення механізмів координації органів публічної влади та забезпечення належного адміністративного захисту прав суб'єктів господарювання.

Основні результати дослідження відображені у наукових публікаціях здобувача у фахових виданнях та матеріалах науково-практичних конференцій. Їх зміст відповідає тематиці дисертації, відображає ключові положення роботи та підтверджує апробацію отриманих наукових результатів.

Дисертація виконана самостійно з дотриманням принципів академічної доброчесності; ознак академічного плагіату не виявлено.

Новизна представлених теоретичних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у формуванні цілісної процедурно орієнтованої концепції публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України в межах науки адміністративного права. Робота є однією з перших комплексних спроб системного осмислення альтернативної енергетики саме як самостійного об'єкта публічного адміністрування, функціонування якого визначається не лише економічними чи галузевими чинниками, а передусім характером, змістом і якістю публічно-владних рішень, адміністративних процедур, контрольних і гарантійних механізмів.

Уперше сформульовано авторське визначення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України як комплексної, організаційно та процедурно впорядкованої адміністративно-правової діяльності, що здійснюється у межах компетенції публічної адміністрації та спрямована на забезпечення

правової визначеності, прозорості процедур і ефективного захисту прав учасників відповідних правовідносин. Обґрунтовано концептуальне положення про альтернативну енергетику як самостійний об'єкт адміністративно-правового впливу, для якого характерним є особливий адміністративно-правовий режим, сформований системою взаємопов'язаних регуляторних, дозвільних, контрольних і гарантійних процедур.

Науковою новизною також відзначається розроблення процедурно орієнтованої системи шляхів удосконалення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, яка передбачає узгодження компетенцій органів публічної влади, стандартизацію адміністративних процедур, інтеграцію дозвільних та екологічних процесів, забезпечення визначеності процесуальних строків, мотивованості адміністративних актів, розвиток превентивних форм контролю та формування сервісно-фасилітуючих механізмів взаємодії з інвесторами і територіальними громадами.

Удосконалено наукові підходи до розуміння інструментарію публічного адміністрування шляхом його концептуалізації як системно організованої сукупності юридичних засобів, що реалізуються у єдності адміністративних актів і процедур. Набули подальшого розвитку доктринальні положення щодо принципів публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, зокрема їх функціональний поділ на загальні (гарантійні) та спеціальні (організаційно-процедурні), а також положення щодо адміністративних процедур як самостійного елемента механізму правового захисту та забезпечення принципу ефективного засобу правового захисту (*effective remedy*).

Отримані результати відзначаються системністю, внутрішньою узгодженістю та прикладною спрямованістю, оскільки безпосередньо орієнтовані на вдосконалення адміністративно-правових механізмів регулювання альтернативної енергетики в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови. Основні положення та висновки дисертації повною мірою відображені у наукових публікаціях здобувача, що забезпечує належну апробацію та підтверджує самостійний характер виконаного дослідження.

У роботі містяться й інші положення, висновки та рекомендації як теоретичного, так і прикладного характеру, що свідчить про цілісність, завершеність та значущість новизни отриманих результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові результати, отримані здобувачем, характеризуються високим рівнем обґрунтованості, логічною завершеністю та методологічною послідовністю. Вони базуються на системному аналізі Конституції України, національного законодавства у сфері енергетики та адміністративного права, актів права Європейського Союзу, міжнародно-правових зобов'язань України у межах Енергетичного Співтовариства, а також стратегічних документів державної політики у сфері енергетики та сталого розвитку.

У дисертації простежується чітка логіка переходу від загальнотеоретичного осмислення сутності публічного адміністрування до аналізу інституційних і процедурних механізмів його реалізації у сфері альтернативної енергетики та формулювання конкретних рекомендацій щодо їх удосконалення. Висновки узгоджені з поставленими завданнями дослідження та корелюють із результатами, отриманими в кожному розділі роботи, що свідчить про внутрішню цілісність і концептуальну завершеність дослідження.

Аргументація автора ґрунтується на поєднанні доктринального, системного, порівняльно-правового та інституційного підходів, що забезпечило комплексність аналізу та достовірність висновків. Сформульовані у роботі положення мають як теоретичну новизну для розвитку науки адміністративного права, так і практичну значущість для вдосконалення законодавства та адміністративної практики у сфері альтернативної енергетики України.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертаційна робота Панасюка Максима Григоровича свідчить про високий рівень сформованості науково-дослідницьких компетентностей та ґрунтовне оволодіння методологією сучасних адміністративно-правових досліджень. Автор продемонстрував уміння

обґрунтовано добирати й системно поєднувати загальнонаукові та спеціально-юридичні методи відповідно до об'єкта, предмета та мети дослідження, що забезпечило його цілісність, логічність і наукову переконливість.

У роботі послідовно застосовано діалектичний підхід, який дав змогу розкрити альтернативну енергетику як динамічне адміністративно-правове явище, що трансформується під впливом євроінтеграційних процесів, реформування системи публічного управління та викликів воєнного часу. Системно-структурний і інституційний методи забезпечили аналіз механізму публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики як цілісної багаторівневої системи, що охоплює нормативний, організаційно-компетенційний та процедурний компоненти.

Формально-юридичний метод дозволив здійснити ґрунтовний аналіз національного законодавства та актів права Європейського Союзу, уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження та розкрити юридичну природу адміністративних процедур у цій сфері. Порівняльно-правовий метод сприяв виявленню особливостей зарубіжних моделей публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики та визначенню можливостей їх адаптації до правової системи України.

Важливу роль у досягненні наукових результатів відіграли методи аналізу, синтезу, індукції та дедукції, що забезпечили логічний перехід від загальнотеоретичних положень до формулювання практично орієнтованих висновків і рекомендацій. Застосування процедурно-орієнтованого та функціонального підходів дозволило комплексно дослідити управлінські, регуляторні, дозвільні та контрольно-наглядові механізми, а також оцінити їх відповідність принципам належного врядування та стандартам ефективного адміністративного захисту.

Завдяки широкій та методологічно виваженій дослідницькій базі поставлені у дисертації завдання виконані на високому науковому рівні. Це підтверджує належне оволодіння Панасюком Максимом Григоровичем методологією наукової

діяльності та його здатність до самостійного здійснення комплексних адміністративно-правових досліджень.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Результати дисертації Панасюка Максима Григоровича мають вагомe теоретичне та практичне значення для розвитку науки адміністративного права. У теоретичному вимірі робота поглиблює доктринальні підходи до розуміння публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, обґрунтовує її як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання та формує процедурно орієнтовану концепцію механізму публічного адміністрування. Запропоновані автором положення розширюють наукові уявлення про інструментарій публічної адміністрації, принципи належного врядування та адміністративні процедури як ключовий елемент забезпечення правової визначеності й ефективного захисту прав учасників відповідних правовідносин.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання сформульованих висновків і рекомендацій у нормотворчій та правозастосовній діяльності органів публічної адміністрації, зокрема під час удосконалення законодавства у сфері альтернативної енергетики, оптимізації адміністративних процедур, підвищення якості регуляторних рішень, інтеграції дозвільних та екологічних механізмів і зміцнення гарантій адміністративного захисту. Окремі положення можуть бути використані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в контексті післявоєнної відбудови та імплементації європейських стандартів енергетичного врядування.

Матеріали дисертації можуть застосовуватися також в освітньому процесі під час викладання дисциплін адміністративно-правового спрямування, а також спеціальних курсів, присвячених правовому регулюванню енергетики та сталого розвитку. Отже, результати дослідження поєднують наукову новизну з практичною спрямованістю та мають міжгалузевий характер.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційна робота Панасюка Максима Григоровича є цілісним і завершеним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття

ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Тема вирізняється актуальністю та науково-практичною значущістю, а її розкриття демонструє глибоке та системне опрацювання проблематики публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України.

Структура роботи є логічною та збалансованою: дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що охоплюють теоретичні, інституційно-процедурні та прикладні аспекти дослідження, висновків, списку використаних джерел і додатків. Така побудова забезпечує послідовність викладу матеріалу, внутрішню узгодженість положень і чіткий перехід від теоретичного аналізу до формулювання практичних рекомендацій.

Усі завдання, визначені у вступі, реалізовані в повному обсязі, а отримані результати логічно узагальнені у висновках. Робота характеризується науковою ґрунтовністю, аргументованістю висновків, репрезентативною джерельною базою та відповідністю академічним стандартам оформлення і змісту наукових досліджень, що свідчить про її завершеність і високий науковий рівень.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дисертаційного дослідження Панасюка Максима Григоровича мають вагомий прикладний потенціал і можуть бути використані у нормотворчій, правозастосовній, управлінській та освітньо-науковій діяльності.

Запропоновані у роботі теоретичні положення та практичні рекомендації доцільно врахувати під час удосконалення законодавства України у сфері альтернативної енергетики, зокрема в частині стандартизації адміністративних процедур, узгодження компетенцій органів публічної влади, інтеграції дозвільних та екологічних механізмів, підвищення якості регуляторних рішень і забезпечення ефективного адміністративного захисту прав суб'єктів господарювання. Вони можуть бути використані під час підготовки проєктів нормативно-правових актів, імплементації *acquis* Європейського Союзу у сфері енергетики та формування процедурних стандартів належного врядування.

Практичну цінність становлять розроблені автором підходи до формування процедурно орієнтованої моделі публічного адміністрування у сфері

альтернативної енергетики, які можуть бути застосовані органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в процесі реалізації політики енергетичної безпеки та післявоєнної відбудови, а також під час взаємодії з інвесторами й територіальними громадами.

Матеріали дослідження можуть бути інтегровані в освітні програми з адміністративного права, адміністративного процесу, публічного адміністрування, енергетичного права та курсів, присвячених правовому забезпеченню сталого розвитку. Вони також можуть слугувати методичною основою для подальших наукових досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання енергетики та розвитку інституційної спроможності публічної адміністрації.

Отже, результати дисертації поєднують наукову обґрунтованість із практичною корисністю та можуть бути використані як підґрунтя для вдосконалення механізму публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача.

Позитивно оцінюючи результати здійсненого Панасюком Максимом Григоровичем дослідження, підкреслюючи їх наукову новизну та практичну цінність, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для подальшої наукової дискусії.

1. У підрозділі 1.1 дисертант приділяє значний обсяг уваги концепції *energy transition*, докладно аналізуючи кліматичні, стратегічні та політико-економічні аспекти трансформації енергетики. Такий підхід безперечно розширює контекст дослідження, однак місцями створюється враження певного домінування стратегічно-політичної аргументації над власне адміністративно-правовим аналізом.

2. У підрозділі 2.3 автор порушує питання меж технічної дискреції оператора системи розподілу та оператора системи передачі та їх співвідношення з принципами пропорційності й недискримінаційності, однак цей аспект не отримав достатньо розгорнутого теоретико-прикладного аналізу. Зокрема, було б

доцільно глибше дослідити та проаналізувати питання щодо перевірюваності технічних обґрунтувань рішень операторів у межах регуляторного контролю НКРЕКП та адміністративного судочинства.

3. У підрозділі 3.1 спостерігається термінологічна неуніфікованість: поряд з українськими поняттями системно використовуються англійські вставки (*energy transition, governed, permitting, planning, one-stop-shop, front-loaded participation* тощо), що створює враження надмірної кількості англіцизмів і знижує стилістичну цілісність викладу. Доцільно унормувати подачу термінів: при першій згадці подати український відповідник із англійським терміном у дужках, а надалі використовувати переважно українську термінологію (або витримати єдиний формат по всьому тексту).

4. У підрозділі 3.2 загалом переконливо відтворено процедурний «ланцюг» реалізації проектів у сфері альтернативної енергетики, однак місцями в межах однієї аргументаційної лінії поєднуються елементи різних рівнів врядування: національні дозвільні процедури, практики регулятора та локальні сервісні рішення, без достатнього маркування меж компетенції центральних органів і дискреції місцевого рівня. Це дещо знижує структурну прозорість викладу. Відтак доцільним було б додати коротку карту рівнів (національний / регіональний / місцевий) із прив'язкою ключових процедур і відповідальних суб'єктів, що підвищило б читабельність, а також чіткість розмежування інструментів правового регулювання та організаційно-сервісних механізмів.

Зазначені зауваження та рекомендації мають дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу дисертаційної роботи Панасюка Максима Григоровича та його наукових публікацій фактів порушення вимог академічної доброчесності (академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації наукових результатів) не виявлено.

Дисертація Панасюка Максима Григоровича на тему «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України» є завершеною,

самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагомe теоретичне і прикладне значення, яка відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор Панасюк Максим Григорович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –

доцент кафедри менеджменту
та інноваційного розвитку

Вищого навчального закладу

«Університет економіки та права «КРОК»,

доктор філософії за спеціальністю 081 Право

Діана ЛЕВЧЕНКО